

PREOCUPĂRI ALE SILVICULTORILOR SUCEVENI PENTRU GESTIONAREA DURABILĂ A PĂDURILOR

Ing. Gheorghe FLUTUR
Direcția Silvică Suceava

Legătura strânsă între dezvoltare și protecția mediului, evidențiată prima dată cu claritate la conferința ONU de la Stockholm - 1992, a fost subliniată în raportul "*Viitorul nostru comun*", elaborat de Comisia Mondială pentru mediu înconjurător și dezvoltare, numită și comisia Runtlant, în 1987. Acest organism, definind ca "*dezvoltare neviabilă*" calea urmată de multe țări ce și-au bazat progresul pe o industrializare nerațională, generatoare de poluare, pe exploatarea rapace a resurselor naturale și pe o agricultură chimizată, a concurat, prin opoziție și noțiunea de dezvoltare durabilă, care este "*acea dezvoltare care răspunde necesităților prezentului, fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile cerințe*".

Acest concept fundamental a fost confirmat și dezvoltat la Conferința Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare de la Rio de Janeiro 1992, prin semnătura guvernelor țărilor membre ONU, inclusiv al României. În acest context, în 1993, Uniunea Europeană a enunțat măsuri pentru o silvicultură durabilă a țărilor comunitare. Conceptul "Gospodăririi durabile a pădurilor" este o necesitate, am spune un imperativ pentru politicile globale de mediu și forestiere. Aceasta rezultă din declinul în care se află patrimoniul forestier mondial, datorat atât defrișărilor masive - în ritm de cca. 17 milioane ha/an (de aproape 3 ori suprafața pădurilor României) - practicate în țările în curs de dezvoltare din America de Sud, Africa și Asia, cât și îmbolnăvirii pădurilor, rod al poluării generate de puternica industrializare din acest secol în țările dezvoltate. Astfel, un studiu recent arată că 40% din pădurile comunității europene sunt bolnave. În general, declinul pădurilor se datorează gestionărilor necorespunzătoare, consecință a unor politici, concepții și programe neadecvate, bazate

Anul V, nr 1-2/1997

excesiv pe ideea producției de masă lemnoasă. România și silvicultura românească au fost, mai ales în acest secol, marcate de o serie de influențe, presiuni interne și conjuncturi externe, au suferit influența unor politici și chiar "mode" neraționale ce au afectat structural, calitativ și productiv pădurile țării.

Noi, actuala generație de silvicultori, suntem chemați să întreprindem demersurile necesare pentru începerea înlăturării greșelilor trecutului, demersuri care stau la temelia programelor noastre privind gestionarea durabilă a pădurilor Bucovinei. Oricâtă consecvență am pune însă la baza eforturilor și acțiunilor noastre și ale colegilor din silvicultura românească, ea nu va avea eficiență fără conturarea unei strategii, a unei politici forestiere naționale complexe și coerente, care să recunoască pădurii rolul său de patrimoniu național esențial. Importanța unor astfel de programe realizate prin implicarea factorilor politici, de decizie, este evidențiată, de exemplu de experiența Franței, țară care în ultimul sfert de veac și-a mărit patrimoniul forestier cu 6 milioane hectare și care a elaborat în 1994 "Programul național pentru gestionarea durabilă a pădurilor".

Preluând tot ceea ce este bun în experiența altora, trebuie să nu uităm că în fundamentarea unei strategii de dezvoltare durabilă a pădurilor trebuie pornit de la specificul național și local al silviculturii.

Marele silvicultor Marin Drăcea, autor de o uimitoare actualitate, făcea în 1939 aceste precizări importante, mai mult decât valabile astăzi (citez) : "incontestabil, și în materie de economie forestieră am împrumutat. Trebuia s-o facem. Au făcut-o toate popoarele, fără absolut nici o excepție. Decenii întregi am învățat să lucrăm ca în centrul și apusul Europei. Și știți care este cea mai mare

învățătură pe care am tras-o după jumătate de secol? Că România este România și nu altă țară, că economia noastră forestieră se dezvoltă în condițiuni cu totul deosebite, că împrejurări firești, dar mai cu seamă cele sociale, psihologice, istorice, subliniez istorice, sunt profund deosebite față de cele din alte țări. Astăzi trebuie să ne concentrăm într-un suprem efort pentru desăvârșirea unei gândiri silvice românești, a unei economii forestiere specific românești, cu mijloace românești, pe pământ românesc, pentru nevoile românilor".

Revenind în prezent, se impune, referitor la condițiile actuale, că nu se poate vorbi de dezvoltare durabilă a pădurilor fără stabilitate economică, politică, socială și fără eradicarea sărăciei.

În același timp, dezvoltarea durabilă a pădurilor este o condiție fundamentală pentru dezvoltarea durabilă a țării, într-un cuvânt pentru viitorul României.

Fără a avea pretenția de a epuiza în această intervenție complexă problemă a gestionării durabile a pădurilor județului Suceava, voi încerca să antrenez în cele ce urmează, pe scurt, elementele ce definesc actuala situație ca și direcțiile prioritare de acțiune. O caracteristică evidentă, o tendință accentuată, mai ales în ultima sută de ani, este simplificarea continuă a structurilor naturale complexe ale a pădurilor Bucovinei, care uimeau încă, la finele secolului trecut, vizitatori străini prin diversitate, bogăție, stabilitate. Procesul de artificializare al pădurilor noastre, proces exacerbant de unele conjuncturi istorice și decizii politice nerealiste, a dus, prin echienizarea de monoculturi, la practicarea tăierilor rase pe mari suprafețe, la fragilizarea ecosistemelor locale, cu urmări pentru a căror vindecare vor fi necesare decenii. Astfel, în ultimii 30 de ani, volumul doborâturilor și rupturilor de vânt și zăpadă a fost, în pădurile județului, de peste 33 milioane m.c. Situația a produs dereglări în gospodărirea normală a pădurilor, astfel că deși pe totalul produselor principale procentul de realizare a posibilității de la aplicarea amenajamentelor a fost de 120%, efectiv s-au parcurs cu lucrări de regenerare doar 47% din posibilitatea planificată, aferentă numărului

de ani de la aplicarea amenajamentelor în vigoare. În această situație, prioritară va fi includerea în prima urgență a arboretelor care sunt regenerate natural în procent de peste 60% din suprafață (cca. 3200 ha), a arboretelor cu vârste peste 130 de ani, al căror lemn se declasează - cca. 2550 ha, a arboretelor cu consistența 0,2-0,4 prevăzute la tăieri de refacere - cca. 940 ha. O altă moștenire nefavorabilă a trecutului nu tocmai îndepărtat și în același timp un țel de viitor în contextul gospodăririi durabile, este normalizarea structurii claselor de vârstă, necorespunzătoare în prezent. Astfel, avem o preponderență a claselor de vârstă tinere, 75% din pădurile județului situându-se în primele 4 clase de vârstă, clasa a șasea cuprinzând doar 10% din păduri și nu 6% atingând vârsta exploatabilității.

Mărirea necorespunzătoare a claselor de vârstă tinere se conjugă cu compoziția periculos simplificată a arboretelor tinere. Astfel, exploatarea masivă din anii 1948-1957, cauzate în principal de pofta neconținută de lemn românesc a "fratelui" de la Răsărit, au fost urmate de folosirea exagerată a semănăturilor directe cu molid și a folosirii aproape în exclusivitate a molidului la împăduriri.

Astfel, în 31 ani (1048-1079) (Ichim, R., 1988) în județul Suceava, suprafața împădurită integral cu molid 86% din total, iar cu paltin și alte foioase, la doar 5,4%, în timp foioasele fiind aproape integral distruse de înghețuri, vânat, alte cauze.

Simplificarea structurilor naturale conjugată cu mărirea nejustificată a vârstei exploatabilității, pe fondul perioadei de secetă și al poluării transfrontaliere a dus și la apariția unui fenomen nou, ce ne alătură, dar nu în sensul dorit, multor țări civilizate din Europa.

Este vorba de uscarea bradului, fenomen ce a afectat, începând cu 1983 arborete de la câteva ocoale sucevene și care a atins vârful în anii 1986-1987, acum înregistrându-se un regres.

Pentru noi, silvicultorii suceveni, o importantă preocupare și o premisă a gospodăririi durabile este stabilirea și respectarea unei cote de tăieri în concordanță cu posibilitatea reală a pădurii.

Ne referim atât la volumul total extras ce a scăzut de la 2,1 milioane m.c. puși în valoare pentru nevoi industriale în 1981, la 1,6 milioane m.c. în 1987, pentru a fi în ultimii ani în medie de 1,1 milioane m.c. - cât mai ales la aspectul calitativ al problemei. Acesta implică atât efectuarea tuturor lucrărilor silvice solicitate de nevoile arboretelor, cât și o judicioasă organizare a acestora în profil teritorial.

De altfel, efortul pentru armonizarea celor două aspecte, silvicultural și social-economic poate constitui premisa unor soluții originale, sucevene, pentru materializarea specifică a conceptului de gospodărire durabilă a pădurii. Așezarea pe baze libere, de piață a prețului lemnului, ne va permite nuanțări, diferențieri zonale benefice între care scontăm pe: normalizarea tăierilor de îngrijire a arboretelor tinere, lucrări întârziate inclusiv datorită lipsei de activitate a materialului, rezultat în condiții de preț fix impus; o echilibrare și o diminuare a presiunii asupra pădurii, determinată de se ridică la nevoile populației și agenților economici. Discrepanțele între diferite zone (de șes colinară, de munte) între cerere și ofertă pot fi echilibrate prin pârghiile prețurilor. Fără a le considera cu nimic mai puțin importante, vom nota succint alte elemente ce pot defini o strategie a gospodăririi durabile a fondului forestier sucevean; păstrarea integrității fondului forestier și aplicarea regimului silvic în toate pădurile, indiferent de proprietar; - oprirea degradării unor ecosisteme forestiere de mare importanță ecologică (pășuni împădurite, jnepenișuri), aflate azi, ca pază și gestionare, în "Țara nimănui"; conservarea unor păduri de tip o natural puternic adaptate la condițiile adaptate ale zonei, cum ar fi în cazul Sucevei molidișurile de limită, rezistente la condițiile climatice deosebit de vitrege; protejarea pădurilor primare, de tip natural, incluse sau doar propuse ca rezervații; înființarea efectivă a parcurilor naționale Rodna și Călimani, în care sunt incluse și importante suprafețe silvice sucevene.

Aceste arii de o extremă importanță au fost nominalizate prin ordinul nr. 7/1990 al M.A.P.P.M., dar materializarea acestuia a

rămas la nivelul bunelor intenții. Realizarea acestor necesare întemeieri depinde de adoptarea unei "legi pentru protecția monumentelor naturii". Merită amintit că înaintașii noștri au votat un astfel de act normativ în anul 1930.

- altă linie de acțiune este crearea de arborete optim structurate (amestecate, etajate, pluriene), rezistente la factori adverși, productive, care să răspundă unor țeluri multiple (ecologice, economice, sociale), ca și extinderea regenerării pe cale naturală. Pe de altă parte, realizarea efectivă a unei silviculturi durabile nu este posibilă fără accelerarea progresului tehnic în silvicultură: dotarea corespunzătoare cu drumuri forestiere, perfecționarea personalului și optimizarea structurii organizatorice a silviculturii.

De altfel, simpla trecere în revistă a criteriilor convenite pe plan internațional, privind aprecierea nivelului gestionării durabile a pădurilor unei țări, conturează clar obiectivele de atins. Acestea sunt : plusul de suprafață păduroasă față de o dată reper, ponderea pădurilor naturale, proporția speciilor valoroase cu creștere lentă, suprafața parcursă cu tratamente intensive, ponderea regenerărilor naturale, starea de sănătate a pădurilor, raportul între volumul recoltat și creștere, dotarea cu drumuri și altele.

Câteva principii de bază în realizarea acestui deziderat fundamental trebuie să ne călăuzească atât pe noi cât și factorii de decizie din această țară. Intre acestea, vom sublinia principiul conservării diversității biologice, principiul "cine deteriorează pădurea acela plătește" și principiul prevenirii riscurilor economice și ecologice.

Un alt principiu care va trebui să guverneze activitatea din silvicultură este cel al precauției în luarea deciziilor importante privind pădurile.

Prin aplicarea Legii 18/1991, s-au restituit foștilor proprietari peste 15 mii ha pământ, numărul foarte mare (peste 30 mii) al celor îndreptățiți prin legea amintită să primească suprafețe de pădure ducând la fărâmițarea excesivă a fondului forestier, proces exacerbă apoi prin nesfârșite departajări pe cale civilă. Nu sunt puține situațiile când

unui moștenitor îi revin câțiva ari sau chiar câțiva arbori, situație în care este o utopie a vorbi despre respectarea regimului silvic ori despre aplicarea prevederilor amenajamentelor referitoare la aceste suprafețe.

Deși s-ar fi impus ca Legea fondului funciar să fie precedată de acte normative care să împiedice destructurarea și dispariția pădurilor, ori să conțină ea însăși prevederi asiguratorii în acest sens, suntem nevoiți să constatăm cu tristețe că ea a fost un experiment nereușit și păgubos de extindere mecanică a noțiunii de privatizare în domeniul sensibil al pădurii românești.

Dacă nu s-ar fi procedat cu atâta condamnabilă ușurință la această "operație fără anestezie", desfășurată pe fondul vidului legislativ, caracteristic în domeniu în perioada 1991-1996, nu ar fi fost cazul să vorbim la trecut despre existența unor arborete valoroase, investite în multe cazuri cu importanță a funcției protective, cum s-a petrecut pe raza localităților Cașvana, Baia, Bogata, Vulturești, Dolhasca, Liteni, Cornu Luncii și altele.

Fără a contesta rațiunea actului de dreptate înlăptuit prin retrocedarea unor păduri ori posibilitatea unor noi acte de retrocedare, ne pronunțăm fără echivoc pentru abandonarea modului de gândire ce a stat la baza experimentului ratat care a fost Legea 18/1991. Trebuie să învățăm din această greșeală imensă a perioadei post-decembriste. În caz contrar, continuarea fărâmițării pădurii până la aberanta egalitate "un proprietar - un arbore" va face imposibilă gospodărirea pădurilor, care nu poate fi decât unitară, iar aplicarea regimului silvic - care în cazul pădurilor retrocedate nici nu a fost definit încă - va rămâne doar o simplă lozincă.

Nu în ultimul rând, conjugarea demersurilor tuturor factorilor implicați în "Fenomenul forestier românesc" este benefică însăși proprietarilor de păduri, determinați de sărăcie să-și distrugă pădurile, lipsindu-și proprii urmași de un capital ce-și sporește valoarea tocmai prin acumulare și dobândă.

Chiar dacă procentul pădurilor retrocedate este mic, dezastruoasa lor gestionare a reușit să creeze o imagine dezolantă și atitudini acuzatoare, în mare parte

nemeritate, la adresa actualului corp silvic din Bucovina.

În ultimă instanță, este evident că nu vom putea vorbi de gestionarea durabilă a pădurilor României atâta vreme cât va continua distrugerea unei părți a acestui patrimoniu, ce rămâne național indiferent de proprietarul vremelnic, distrugere legalizată prin acte politice pripite, viciate de populism.

Găsim și în această situație rațiune elaborării unui "Program pentru gestionarea durabilă a pădurilor României", rod al voinței politice, legislative și executive, a generației actuale. În ceea ce ne privește, ne exprimăm speranța că această întâlnire nu va rămâne doar prilejul unor frumoase și necesare clarificări și declarații de intenție și că, asemeni altor dialoguri pe care le vom promova cu interes și consecvență, simpozionul de la Câmpulung Moldovenesc va depăși stadiul unor lozinci, fie și frumoase, pentru a deveni momentul declanșării unor acțiuni conjugate în direcția unei priorități și necesități naționale: **CRUȚAREA ȘI DEZVOLTAREA DURABILĂ A PĂDURILOR ROMÂNIEI.**